

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Maria Sultanova

FÕ040

EUROOPA ÜHENDUSE TOLLIPOLIITIKA VASTAVUS
MAAILMA KAUBANDUSORGANISATSIOONI
ÜLDISELE KAUBANDUSE JA TARIIFIDE
KOKKULEPPELE

Diplomitöö

Juhendaja:

Raul Aron, MPA

Tallinn 2007

ANNOTATSIOON

Diplomitöö on kirjutatud teemal „Euroopa Ühenduse tollipoliitika vastavus Maailma Kaubandusorganisatsiooni Üldisele Kaubanduse ja Tariifide kokkuleppele”.

Töö on kirjutatud eesti keeles ning koosneb 44 leheküljest ja 3 lisast. Diplomitöös on kolm peatükki, mis jagunevad alapeatükkideks. Töö koostamisel on kasutatud 13 allikat, millele on tekstis viidatud.

Tööd iseloomustavate märksõnadena võiks välja tuua järgmised: enamsoodustuspõhimõte, GATT'i põhimõtted, Euroopa Ühenduse (EÜ) väliskaubandusmeetmed.

Uurimisobjektiks on enamsoodustuspõhimõtte rakendamine EÜ-s. Uurimismetodiks on analüütiline meetod.

Diplomitöö eesmärgiks on jõuda selgusele, kas ja kuidas toimib enamsoodustuspõhimõte ning kas seda rikutakse. Töö käigus jõudis autor järelduseni, et vaatamata mitmekülgsel seadusandlusele MFN'i reegleid siiski alati ei järgita.

Diplomitöö on teoreetilist laadi, praktilise väljundi saamiseks oleks vaja põhjalikumalt uurida konkreetseid juhtumeid, mida antud töö maht ei võimalda.

Diplomitöö teema on aktuaalne eeskätt selle tõttu, et ka EÜ, olles osaline Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) aluslepetes, peab järgima enamsoodustuse reegleid. Töö annab lugejale põhjaliku ülevaate antud valdkonnast.

Töö autor tänab oma juhendajat Raul Aronit.

SISUKORD

ANNOTATSIOON.....	2
SISUKORD	3
MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS	4
SISSEJUHATUS	6
1. MAAILMA KAUBANDUSORGANISATSIOON JA GATT	9
1.1. WTO Aluslepingud.....	11
1.2. GATTi põhimõtted	14
1.2.1. Kaubandus enamsoodustustingimusel.....	16
1.2.2. Enamsoodustusreegli erandid	17
2. ENAMSOODUSTUSPÕHIMÕTE	20
2.1. Enamsoodustuse andmise kohustus ja selle rakendamine.....	20
2.2. Enamsoodustuse mõiste.....	20
2.3. Erandid enamsoodustuse puhul	22
2.4. Toote päritolu reeglistik.....	24
3. EÜ VÄLISKAUBANDUSPOLIITILISTE MEETMETE RAKENDAMINE.....	27
3.1. Tariifimeetmed	27
3.1.1. Kolmandatele riikidele kehtivad tollimaksumäärad (kohaldatav kõigile).....	27
3.1.2. Tollimaksusoodustused	28
3.1.3. Tariifikvoodid.....	28
3.1.4. Dumpinguvastased ja tasakaalustustollimaksud.....	29
3.1.5. Impordilitsents	30
3.1.6. Täiendavad tollimaksud.....	30
3.2. Mittetariifimeetmed (piirangud, keelud, eelseire (prior surveillance) jne).....	31
3.3. Päritolu.....	32
KOKKUVÕTE	36
REZUMÉ.....	38
VIIDATUD KIRJANDUS	39
LISAD	40
Lisa 1. WTO liikmed-vaatlejad ja riigid-vaatlejad.....	41
Lisa 2. EÜ liikmed.....	43
Lisa 3. Mittesooduspäritolu riigid tekstiili ja rõivaste kohta GSP-süsteemis. Riigid, mis on esile tõstetud fondiga, kuuluvad ka WTO'sse	44

MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS

BENELUX - Beneluxi maad: Belgia, Holland ja Luksemburg.

EFTA - Euroopa Vabakaubandusassotsiatsioon (ingl. *European Free Trade Association*). EFTA asutati 1960. aastal ja praegu kuuluvad sellesse neli riiki - Island, Liechtenstein, Šveits ja Norra. Varem on EFTAse kuulunud ka näiteks Suurbritannia ja Taani. 1990. aastal sõlmisid EL ja EFTA Euroopa Majanduspiirkonna (EEA) lepingu, millega EFTA riigid said õiguse ELi siseturule. Erandiks on siin Shveits.

Eksporditoetused - Eksporditoetused võimaldavad kaubandusettevõtetel müüa maailmaturul Euroopa Liidus ostetud põllumajandustooteid. Toetus (subsiidium) katab Euroopa Liidu siseturu hinna ja maailmaturu hinna vahe, kuna teatavate toodete siseturu hind on ühise põllumajanduspoliitika raames antava hinnatoetuse tõttu maailmaturu hinnast üldiselt kõrgem.

Enamsoodustusrežiim – vt mõiste MFN.

Euroopa Liit (EL) - Kahekümne viie demokraatliku Euroopa riigi – liikmesriigi – rühm, mis on pühendunud koostööle rahu ja jõukuse tagamiseks. Liikmesriigid on loonud ühised institutsioonid, millele nad on usaldanud osa oma suveräänsetest õigustest, et teatavaid ühist huvi pakkuvaid küsimusi saaks otsustada demokraatlikult Euroopa Liidu tasandil.

EÜ – Euroopa Ühendus.

EÜ Tolliliit - Tolliliit on ühtne kaubanduspiirkond, mille raames kõik kaubad liiguvad vabalt – vaatamata sellele, kas nad on toodetud ELis või imporditud väljastpoolt.

GATS – Üldine Teenustekaubanduse kokkulepe (ingl. *General Agreement on Trade in Services*).

GATT - Üldine Tolli- ja Kaubanduskokkulepe (ingl. *General Agreement on Tariffs and Trade*).

GSP - Üldine soodustuste süsteem (ingl. *Generalized System of Preferences*). Üldine soodustuste süsteem on tariifsete soodustuste süsteem. Selle eesmärk on õhutada arengumaid eksportima arenenud riikidesse valmistooteid ja töödeldud põllumajandustooteid. Arenenud riigid võivad võtta vastu oma GSP-kava. Selleks on vaja loobuda Maailma Kaubandusorganisatsiooni eeskirjade kohaldamisest (st teha erand enamsoodustusrežiimist).

Meede - on teatud ajavahemiku jooksul ühenduse tariifistiku ja kaubanduslike õigusaktide kohaldamine teatud päritoluga sisseveetavale (nn pärinevale) kaubale või teatud sihtriiki.

MFN – enamsoodustusrežiim. Enamsoodustusrežiimi kohaselt peab WTO liige, kes annab mõnele riigile eelise, kohtlema samamoodi ka kõiki teisi WTO-sse kuuluvaid riike. Selle põhimõtte eesmärk on tagada WTO-sse kuuluvate riikide vahelise diskrimineerimise vältimine. See põhimõte esitati esimest korda 1947. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe I artiklis.

NAFTA - North American Free Trade Agreement.

OECD - Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon.

TARIC - on ühenduse tariifialaseid ja kaubanduslikke õigusakte sisaldav andmebaas.

Tollimaks - rahasumma, mille isik või äriühing peab kauba importimisel või eksportimisel riigiasutustele maksma. Sõna „tollimaks” on sünonüümne sõnaga „tollitariif” ja sageli kasutatakse neid samas tähenduses.

Tollitariif - Terminil „tollitariif” on kaks tähendust. Esiteks tähendab see valitsuse või ametivõimude poolt riiki imporditavatele kaupadele kehtestatud maksude loendit, registrit või andmebaasi. Teiseks tähendab tollitariifi määr maksu enese suurust. Viimases tähenduses on termin „tollitariifi määr” sünonüümne terminiga „tollimaks”.

TRIPS - Intellektuaalomandi õiguste kaitset reguleeriv intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide kokkulepe (ingl. *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*).

USA – Ameerika Ühendusriigid.

Vähimarenenud maad - Need on riigid, kus sissetulekud on väikesed ja kus on pikka aega valitsenud ebasoodne olukord majanduskasvu osas, eriti inimressursside arendamise madala taseme ja/või mitmete struktuuriliste puuduste tõttu. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni andmetel on maailmas hetkel ligikaudu 50 vähimarenenud maad.

WTO - Maailma Kaubandusorganisatsioon (ingl. *World Trade Organization*).

ÜRO – Ühinenud Rahvaste Organisatsioon.

SISSEJUHATUS

Maailma Kaubandusorganisatsioon, enam tuntud kolmetähelise lühendi WTO (*World Trade Organisation*) kaudu, on rahvusvaheline organisatsioon, mis reguleerib, suunab ja liberaliseerib rahvusvahelist kaubandust. WTO raames on kokku lepitud konkreetseid kaubandusreeglid, mis toimivad WTO-ga liitunud riikides.

Esimesed riikide vahelised II maailmasõja järgsed pingutused kehtestada reeglid korrastamiseks rahvusvahelist kaubandust kandsid vilja 1948.a. Üldise tolli ja kaubanduskokkuleppe - GATT vastu võtmisega. 1995.a. loodi GATT-i täitmise jälgimiseks ja administreerimiseks eraldi organisatsioon – Maailma Kaubandusorganisatsioon.

GATT-i riikide põhikohustuseks on alandada tollimäärasid omavahelises kaubanduses. GATT-i läbirääkimisvooru tulemusena on keskmine tollimäär kogu maailmakaubanduses alandatud ca 3 %-le¹. Teiseks GATT-i põhikohustuseks on enamsoodustusrežiim(MFN) - s.t. ühtegi GATTi riiki ei tohi kohelda halvemini kui teist. Näiteks kui üks riik alandab tollimäärasid teise riigi impordilt ning nad mõlemad kuuluvad GATTi, siis peab esimene riik alandama tollimäärasid ka kõigi teiste GATTi osalisriikide impordilt.

Euroopa Ühenduse Tolliliidu loomise eesmärgid määratleb EÜ asutamislepingu artikkel 131², millega sätestatakse EL ühise kaubanduspoliitika üldised eesmärgid. Nimetatud artikkel annab ühisele kaubanduspoliitikale sisulised suunised ning kehtestab, et EL liikmesriikide ühiseks huviks on maailmamajanduse harmooniline areng läbi kaubanduse liberaliseerimise ja seda proteksionistlike piirangute järk-järgulise kaotamise ning tollitõkete alandamise teel³. Mitmepoolsetest lepingutest on olulisim EÜ liikmelisus Maailma Kaubandusorganisatsioonis. Kõik EÜ liikmesriigid on WTO liikmed ning järgivad WTO asutamislepinguga kehtestatud reegleid⁴.

---

¹ European Union 1997. WTO Trade Policy Review. Geneva, 1998, lk 138-140

² Euroopa Ühenduse asutamisleping (Rooma leping)

³ Delfi euroleht. VII EUROOPA LIIDUGA ÜHINEMISE KÄSITLUS VALDKONNITI.
(<http://euro.delfi.ee/?cid=5518905>)

⁴ Wikipedia, the free encyclopedia. European Union. (http://en.wikipedia.org/wiki/European_Union)

Eesti Vabariik astus Euroopa Liitu 1.mail 2004⁵. Eesti sai WTO 135-ndaks liikmesriigiks 13.11.1999⁶, seega lasub Eesti Vabariigil kohustus järgida mõlema liidu põhimõtteid ja seadusandlust.

Probleem seisneb selles, et vaatamata sellele, et GATT-i põhimõtteks on võrdväärne kohtlemine, kasutab EÜ siiski mitmesuguseid kõlvatu kaubanduse meetmeid⁷ nagu eksporditoetused ning kaubandustõkkeid kolmandate riikide suhtes. Juhul, kui kaubandustõkkeid kohaldatakse WTO liikmetele, tuleks neid kõigile liikmetele ühetaoliselt kohaldada. Käesolevas töös uuribki autor, kuivõrd enamsoodustusrežiimi järgitakse.

Autorit huvitab:

- kas konkreetselt enamsoodustusprintsipi rikutakse,
- kuivõrd see on rahvusvahelise õigusega keelatud,
- kas sellest printsibiist on teatud tingimustel lubatud erandeid teha?

Diplomitöö eesmärgid on:

- anda ülevaade Maailma Kaubandusorganisatsiooni tegevusest;
- tuua välja GATTi MFN-i (enamsoodustusrežiim) põhireeglid;
- selgitada välja kas EL rikub MFN-i reegleid.

Kuna WTO 180 liikmesriigi hulgas on EÜ majandusele mitmeid olulisi konkurente, püstitab autor **hüpoteesi**: EÜ rikub rahvusvahelisest õigusest tulenevat MFN põhimõtet.

Ülalmainitud eesmärkideni jõudmiseks kasutab autor peamiselt andmete kogumise ja analüüsimise meetodit. Selle raames töötatakse läbi asjakohased normatiivaktid, uuritakse valdkonda puudutavat kirjandust.

Otseselt sellel teemal kirjutatud uurimustöid autor ei leidnud, seega võib lugeda käesolevat tööd uudseks.

---

⁵ Euroopa Liidu portaal. EL laienemine. (http://europa.eu/abc/12lessons/index3_et.htm)

⁶ Eesti Patendiraamatukogu. Intellektuaalomandist. (<http://www.patentlib.ee/?id=1575>)

⁷ Subsiidiumid ja tariifid on kõlvatu kaubanduse meetodid.

Diplomitöö koosneb kolmest peatükist:

- esimeses tutvustatakse Maailma Kaubandusorganisatsiooni ja GATT-i ning nende põhimõtteid,
- teises kirjutatakse lahti enamsoodustuse põhimõte,
- kolmandas selgitatakse EL-i väliskaubanduspoliitiliste meetmete rakendamist.

1. MAAILMA KAUBANDUSORGANISATSIOON JA GATT

WTO asutati, 1. jaan. 1948 Genfis (Šveits) 30. okt, 1947 alla kirjutatud esimese tariifikonverentsi lõppakti alusel kui Üldine Tolli- ja Kaubanduskokkulepe. Praegune nimetus on kasutusel alates 1. jaanuarist 1995 - Maailma Kaubandusorganisatsioon, mis tegutseb valitsustevahelise organisatsioonina ÜRO egiidi all tema tütarorganisatsioonina kui tähtsaim maailmakaubandust reguleeriv mehhanism.⁸

GATTi loomine peegeldas Teise maailmasõja järgset riikide soovi tegeleda vabakaubandusega ning fikseeris USA liidripositsiooni liberaliseerivas rahvusvahelises kaubanduspoliitikas. Väljendas valitsevaid majandusteoreetilisi seisukohti, et rahvusvahelise kaubavahetuse laiendamine, tollitariifide alandamine ja nende järkjärguline likvideerimine ning koguseliste kitsenduste kaotamine riikidevahelistes kaubandussuhetes aitab arendada rahvuslikku tööstust ning vähendab järsult tööpuudust. Otsustati alustada kitsama eesmärgiseadega tariifiläbiraakimisi, mille lõpptulemuseks oli GATTi asutamine. Teoks sai mitmepoolne rahvusvaheline kokkulepe, mis arvestab maailmakaubanduse arendamise üldtunnustatud printsiipe. Nendest printsiipidest lähtuvad ja peavad kinni riigid, kelle arvele langes seisuga 2001 ligi 87 % maailmakaubandusest.⁹

Alates GATT/WTO asutamisest on domineerinud üks peamine tegevust suunav põhimõte: alandada tollimakse ja mittetariifseid kaubandustõkkeid ning arendada kaubandussüsteemi, mille aluseks on mittediskrimineerimise printsiip (liikmetele enamsoodustusrežiimi tagamine) ja avatud suhtlemine.¹⁰

Liikmesriikide omavahelise kaubandusalase suhtlemise aluseks vastavalt põhikirjale on ülesanne leppida kokku impordi maksustamise tingimustes vastavalt WTO reeglitele (tariifiloenditele). Lõppsihiks seati juba algusest peale eesmärk kohelda importkaupu oma- maiste toodetena. Lubatud eranditeks peetakse siiski teiste rahvusvaheliste tolliliitude (EU, BENELUX) või vabakaubanduse assotsiatsioonide (EFTA, NAFTA jt) sisemisi funktsioneerimisreegleid ning omavahelisi regionaalseid kokkuleppeid. Need võivad küll erineda WTO tingimustest, kuid tervikuna ei tohi diskrimineerida rahvusvahelist

---

⁸ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

⁹ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

¹⁰ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

kaubandust ega väärata oluliselt nendes suletud integratsioonirühmitustes mitteosalevate WTO riikide huve. Alates 1971 kehtib ka soodustuste üldsüsteem (*Generalized System of Preferences, GSP*), mis tagab soodustatud tingimused arengumaade eksportijatele arenenud tööstusriikide (eriti OECD liikmesmaade) turgudel. WTO põhikiri lubab liikmesmaadel kaitsta kodumaist tööstust imporditollide abil, kuid nende vähendamiseks on peetud mitmeringilisi ja pikaajalisi läbirääkimisi. Nendel läbirääkimistel saavutatud tariifide alandamise ja koguseliste kitsenduste muutmise otsused on kohustuslikud kõikidele liikmetele. Kui neid otsuseid ei täideta, võetakse süüdlase riigi suhtes karne meetmeid ja tema kaupu võidakse rahvusvahelistel turgudel boikoteerida. Liikmetel on õigus, kui konkreetne majanduslik olukord seda nõuab, taotleda vabastamist mõnest kokkuleppega fikseeritud kohustusest.¹¹

1948-73 tegeles GATT/WTO peamiselt tariifiküsimustega. Korraldati kuus vooru tariifikonverentse. 1973-79 viidi läbi seitsmes läbirääkimiste voor ("Tokyo ring"), kus sõlmiti juba lepingud maailmakaubanduse arendamise õiguskorra muutmiseks, mittetariifsete piirangute (subsiidiumid, tasakaalustamistollid, tehnilised barjäärid, kaubatarnete kohaletoimetamise protseduurid, dumpinguvastase seaduse muutmine) mõju vähendamiseks ning ka osaliseks likvideerimiseks, üksikute kaubaartiklite suhtes (veiseliha, piimasaadused, troopilised kaubad, reisilennukid jne.) kehtestati vabakaubanduse põhimõtted.¹²

Viimane oluline läbirääkimiste voor algas 1986 *Punta del Este* ("Uruguay ring"). Selle kokkuleppe sõlmimine tähistas suurt läbimurret maailmakaubanduse liberaliseerimisel, eriti põllumajandustoodete ja tekstiilikaupade osas. Praktiliselt likvideeriti ekspordisubsiidiumid ja koguselised kitsendused. Arengumaadele tehti suuri soodustusi. 2005. aastaks likvideeriti tollid suuremale osale nendest kaupadest, mida arenenud tööstusriikides realiseeriti. Selle vooruga reguleeriti ka intellektuaalse omandi müümise tingimusi, mis kujunes läbirääkimiste täiesti uueks kvaliteediks.¹³

Erinevates vormides on WTOga seotud ligi 180 riiki ja territooriumi, millest 130 on täieõiguslikud liikmed, 2 ajutiselt ühinenud, 30 riiki on liikmed *de facto* ja 20 maad on vaatleja staatuses.¹⁴

---

¹¹ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

¹² Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

¹³ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

¹⁴ WTO liikmete loetelu Lisas 1

WTO süsteem eristab nelja liikmesriikide rühma: arenenud maad, arengumaad, vähimarenenud maad ja siirdemajandusega maad.¹⁵

WTO peab praegu läbirääkimisi umbes 30 riigiga, kes on huvitatud WTO liikmelisusest. Läbirääkimised on pooleli ka Venemaa ja Ukrainaga. Liikmelisuse saavutamiseks peab iga kandidaatriik viima oma kaubandust puudutava seadusandluse kooskõlla WTO reeglite ja põhimõtetega.

1.1. WTO Aluslepingud

WTO süsteem koosneb kolmest põhilepingust. Autorit huvitab käesoleva töö raames eelkõige GATT, sest see reguleerib rahvusvahelist kaubandust üldiselt. Teistest aluslepingutest GATS ja TRIPS kirjutab autor lühidalt:

- *General Agreement on Trade in Services (GATS)* - Üldine Teenustekaubanduse kokkulepe.

Teenustekaubanduse maht kasvab pidevalt ja moodustab praegu rahvusvahelise kaubanduse mahust üle 20%. Uruguay voo läbirääkimiste tulemusena sõlmitud teenustekaubanduse üldlepinguga (GATS) kohaldatakse peamisi kaubavahetuse alaseid reegleid ka teenustekaubandusele. Reegleid on siiski vajalikul määral muudetud, et võtta arvesse kaupade ja teenuste vahelisi erinevusi ja rahvusvahelise teenustekaubanduse osutamise nelja viisi.¹⁶

Reeglite raamistiku kohaselt on nõutav, et riigid ei teeks vahet eri riikide teenustel ja teenuseosutajatel vastavalt **enamsoodustusrežiimi** põhimõttele. Riik võib siiski säilitada 10-aastase üleminekuperioodi jooksul meetmeid, mis ei sobi kokku selle põhimõttega. Raamistikku liidetud võrdse kohtlemise põhimõtte kohaselt ei tohiks riigid kohaldada välisriigi teenustele ja teenuseosutajatele režiimi, mis oleks vähemsoodsam riigi enda teenustele ja teenuseosutajatele võimaldatavast režiimist. Ehkki raamistikuga ei kehtestata siduvat kohustust, nõutakse selles, et riigid näitaksid oma erikohustuste loendis ära need

---

¹⁵ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

¹⁶ Aktiva. Ettevõtja infovõr. 15,10,06

teenuste sektorid ja need tingimused, millele ja mille kohaselt sellist võrdset kohtlemist laiendatakse.¹⁷

- *(Agreement on) Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS)* - Intellektuaalomandi õiguste kaitset reguleeriv intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide kokkulepe.

Rahvusvahelise kaubanduse arengule võib avaldada ebasoodsat mõju see, kui riikide poolt intellektuaalomandi õiguste kaitseks vastu võetud standardid varieeruvad riikide lõikes tugevalt. Selliste õiguste nõrga või ebaefektiivse täitmisega julgustatakse lisaks ka võltsitud ja piraatkaupadega kauplemist, millega kahjustatakse nende tootjate seaduslikke kaubandushüve, kes neid õigusi omavad või on need omandanud.¹⁸

Uruguay vooru tulemusena sõlmitud intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepinguga (TRIPS-leping) sätestatakse seetõttu nii miinimumstandardid intellektuaalomandi õiguste kaitseks kui ka menetlused ja õiguskaitsevahendid nende täitmise tagamiseks. Kindlustamaks nende standardite täitmist liikmesriikide poolt riiklikul tasandil, kehtestatakse lepinguga mehhanism konsultatsioonideks ja järelevalveks rahvusvahelisel tasandil. Lepingu ülesehitus tugineb olemasolevatele intellektuaalomandi õiguste alastele rahvusvahelistele konventsioonidele. Selle sätted kehtivad järgmiste intellektuaalomandi õiguste kohta: patendid; autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused; kaubamärgid; tööstusdisainilahendused; mikrolülituste topograafia; avalikustamata teave; geograafilised tähised.¹⁹

Kindlustamaks, et intellektuaalomandi õiguste valdajad ei kuritarvitaks neile kättesaadavaid ainuõigusi, kehtivad nende õiguste puhul mitmed piirangud ja erandid. Nende eesmärgiks on kindlustada õigusevaldajate ja intellektuaalomandi kasutajate seaduslike huvide tasakaal.²⁰

- *Multilateral Agreement on Trade in Goods including the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1994) and its associate Agreements* - Mitmepoolsed

---

¹⁷ Aktiva. Ettevõtja infovärv. 15,10,06

¹⁸ Aktiva. Ettevõtja infovärv. 15,10,06

¹⁹ Aktiva. Ettevõtja infovärv. 15,10,06

²⁰ Aktiva. Ettevõtja infovärv. 15,10,06

kaubavahetuslepingud, sealhulgas Üldine tolli ja kaubanduskokkulepe (GATT 1994) ja selle siduslepingud.²¹

GATTi avatud ja liberaalne mitmepoolne kaubandussüsteem on rajatud neljale lihtsale põhireeglile.

Esimene reegel – tunnistades, et liikmesriikide jaoks on oluline järgida avatud ja liberaalset kaubanduspoliitikat – lubab neil siiski kaitsta kodumaist tootmist välismaiste konkurentide vastu, tingimusel et kaitset rakendatakse üksnes tariifide kaudu ning hoitakse madalal tasemel. Seeparast keelab see reegel riikidel kasutada koguselisi piiranguid, v.a erijuhtudel. Koguseliste piirangute kasutamist keelavat reeglit tugevdati Uruguay voorus.

²²

Teine reegel näeb ette tariifide ja muude kaubandustõkete vähendamise ja kaotamise mitmepoolsete läbirääkimiste teel. Sel moel vahendatud tariifid on tariifiridade kaupa loetletud iga riigi kontsessioonide loendis. Nendes loendites toodud määrasid tuntakse seotud määradena. Riigid on kohustatud mitte tõstma tariife oma kontsessioonide loendis näidatud seotud määradest kõrgemale.²³

Kolmas reegel kohustab riike kauplemisel mitte vahet tegema riikidel, kust imporditakse või kuhu eksporditakse. See reegel väljendub enamsoodustusrežiimi põhimõttes. Tähtsa erandina ei kehti see reegel piirkondlike sooduskokkulepete puhul.²⁴

Neljandat reeglit tuntakse võrdse kohtlemise reeglina. See reegel ei luba riikidel kehtestada importkaupadele, mis on pärast piiril tollimaksude tasumist jõudnud siseturule, siseriiklikke makse nagu müügi- või käibemaksu, mis on kõrgem samasuguste kodumaiste toodete suhtes kehtestatust.²⁵

GATT 1994, preambul GATTiga loodud mitmepoolse kaubavahetussüsteemi eesmärk on pakkuda eri riikide tööstustele ja äriettevõtetele kindlat, stabiilset ja prognoositavat keskkonda, kus nad võivad üksteisega kaubelda ausa ja õiglase konkurentsi tingimustes. See avatud ja liberaalne kaubandussüsteem peaks kaubanduse kasvamise kaudu

---

²¹ Aktiva. Ettevõtja infovõrk. 15.10.06

²² Aktiva. Ettevõtja infovõrk. 15.10.06

²³ Aktiva. Ettevõtja infovõrk. 15.10.06

²⁴ Aktiva. Ettevõtja infovõrk. 15.10.06

²⁵ Aktiva. Ettevõtja infovõrk. 15.10.06

soodustama investeeringute, tootmise ja tööhõive suurenemist ning aitama seega kaasa kõigi riikide majandusarengule.²⁶

GATT-i lepingu alla kuulub terve rida siduslepinguid. Mõned nendest:

- Põllumajandusleping;
- Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise leping;
- Tekstiil- ja rõivatoodete leping;
- Leping tehniliste kaubandustõkete kohta;
- Kaubandusalaste investeerimismeetmete leping;
- Päritolureeglite leping;
- Subsidiiumide ja tasakaalustusmeetmete leping;
- Kaitsemeetmete leping.²⁷

Sõlmitud kokkulepped ei ole lõplikud, pidevalt toimub nende täiendamine ja kaasajastamine vastavalt arengutele maailmakaubanduses.²⁸

1.2. GATTi põhimõtted

Eelmises alapeatükis kirjeldas autor GATTi põhireeglid. Käesolevas alapeatükis annab autor ülevaade nendest tulenevat GATTi põhimõtetest, aga huvitub autor diplomitöö raames vaid MFN põhimõttest.

GATTi reeglid kehtivad rahvusvahelise kaubavahetuse suhtes. Peale selle on vastu võetud hulk GATTi siduslepinguid, millega täpsustatakse mõningaid GATTi põhisätteid.²⁹

- Kodumaise tööstuse kaitsmine üksnes tariifidega.

Seistes liberaalse kaubanduse eest, tunnustab GATT ka riikide võimalikku soovi kaitsta oma ettevõtteid väliskonkurentsi eest. GATT kohustab neid hoidma sellise kaitse suhteliselt madalal tasemel ning tagama seda tariifide abil. Tariifse kaitse põhimõtet kinnitavad ka sätted, mis keelavad liikmesriikidel kehtestada GATT 1994, artiklid XI ja XII importkaupade suhtes koguselisi piiranguid. Selle reegli suhtes kehtivad siiski ka teatud erandid. Üks oluline erand lubab maksebilansi raskustes riikidel piirata importi, et

---

²⁶ Aktiva. Ettevõtja infovõarav. 15,10,06

²⁷ Aktiva. Ettevõtja infovõarav. 15,10,06

²⁸ Aktiva. Ettevõtja infovõarav. 15,10,06

²⁹ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

kindlustada oma välist finantspositsiooni. See erand annab arengumaadele arenenud riikidega võrreldes suurema paindlikkuse koguseliste piirangute rakendamiseks impordi suhtes, kui seda on vaja rahareservide olulise kahanemise ennetamiseks.³⁰

- Koguseliste piirangute vastase reegli eiramine.

Minevikus ei pidanud hulk riike kinni GATTi reeglist selle kohta, et turgu tohib kaitsta üksnes tariifide abil. Põllumajandussektoris näiteks säilitasid paljud arenenud riigid koguselised piirangud, mis olid oluliselt ülatuslikumad GATTiga ettenähtud eranditest. Peale nende piirangute rakendasid mõned nimetatud riikidest, eelkõige aga Euroopa Liidu riigid, parasvöötme põllumajandustoodete (näiteks nisu ja muude teraviljade, liha- ja piimatoodete) impordile fikseeritud tariifide asemel muutuvaid makse.³¹ Seega eraldati kodumaine tootmine muutuvate maksude tõttu täielikult välismaisest konkurentsist, kuna need maksud likvideerisid välismaiste tarnijate konkurentsivõimeliste hindade eelised.³² Peale kõrgete tariifide kohaldasid mitmed arengumaad nii põllumajandus- kui tekstiiltoodete sektoris ka koguselisi piiranguid. Selline piirangute kasutamine oli enamikul juhtudest õiguslikust seisukohast siiski põhjendatud, seda GATTi reeglite erandite kohaselt, mis lubavad maksebilansi raskustes olevatel riikidel kehtestada impordile koguselisi piiranguid.³³

- Koguseliste piirangute kasutamise vastase korra tugevdamine.

Näiteks põllumajandussektoris on WTO liikmesriigid põllumajanduslepingu sätete kohaselt tühistanud koguselised piirangud ja oma muutuvate maksude süsteemid, asendades need tariifidega. Uued tariifimäärad on kindlaks määratud tarifitseerimise teel, st arvutades välja koguseliste piirangute ja muude meetmete osa importtoodete hinnas ning lisades saadud summa sel hetkel kehtivatele tariifidele. Pärast tarifitseerimist võivad riigid oma kodumaist põllumajandustootmist kaitsta üksnes tariifidega.³⁴ WTO õigussüsteem on seega koguseliste piirangute vastaseid reegleid tugevdades täiustanud veelgi GATTi põhireeglit selle kohta, et kodumaist toodangut tuleks valdavalt kaitsta tariifidega³⁵.

- Tariife tuleks vähendada ning siduda need edasiste tõusude vastu.

---

³⁰ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

³¹ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

³² Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

³³ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

³⁴ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

³⁵ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

Teine GATTi oluline reegel on, et tariife ja muid meetmeid, mida riigid säilitavad oma kodumaise toodangu kaitseks, tuleb vähendada ning võimaluse korral ka liikmesriikide vaheliste läbirääkimiste teel kaotada ning et sel moel vähendatud tariifid tuleks siduda edasiste tõusude vastu.³⁶ Selliste kontsessioonide vahetamise aluseks on vastastikku ja vastastikuse kasu põhimõte. Riik, mis taotleb tariifide vähendamise või muude kaubandustõkete (nagu näiteks koguseliste piirangute) kaotamise kaudu paremat pääsu teiste riikide turule, peab olema valmis tegema kontsessioone tariifide suhtes ja muudes valdkondades, mida need riigid peavad kasulikeks ning väärtuselt võrdväärseteks nende poolt tehtavate kontsessioonidega.³⁷

1.2.1. Kaubandus enamsoodustustingimusel

Kolmas GATTi põhireegel, mis sätestab, et kaubandus ei tohi olla diskrimineeriv, sisaldub kuulsas **enamsoodustussättes**. Lihtsalt öeldes tähendab see põhimõte, et kui liikmesriik tagab teisele riigile mis tahes toote suhtes soodsamaid tariife või muid soodustusi, peab ta neid viivitamatult ja tingimusteta laiendama ka teiste riikide samasugustele toodetele. Seega, kui riik A lepib kaubanduslääbiraakimistel riigiga B kokku vähendada imporditava tee tollimakse 10%lt 5%ni, peab ta vähendatud määra laiendama kõigile WTO liikmesriikidele. Sellise enamsoodustusrežiimi kohaldamise kohustus ei kehti mitte üksnes impordi, vaid ka ekspordi suhtes. Seega, kui riik maksustab toote ekspordi ühte sihtkohta, peab ta rakendama sama maksumäära kõikidesse sihtkohtadesse saadetavatele eksportkaupadele.³⁸

Enamsoodustusrežiimi rakendamise kohustus ei piirdu aga üksnes tariifidega, see kehtib ka järgmise suhtes:

- impordi ja ekspordi suhtes kehtestatud mis tahes laadi maksed;
- tariifide ja selliste maksetega maksustamise meetodid;
- impordi ja ekspordiga seotud reeglid ja formaalsused;
- importkaupadele siseriiklikult kehtivad maksud ja maksed ning nende müüki mõjutavad seadused, määrused ja nõuded;³⁹

---

³⁶ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

³⁷ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

³⁸ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

³⁹ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

GATT 1994, artikkel XIII koguseliste piirangute haldamine (nt kvootide jaotamine tarnivatele riikidele mittediskrimineerivatel alustel), kui need piirangud on lubatud erandite alaste sätete kohaselt.⁴⁰

Seega tähendab nimetatud põhimõtte, et enamsoodustusrežiimiga nõustudes kohustuvad liikmesriigid kõikides kaubavahetusküsimustes välisriikidega neid mitte diskrimineerima ega kohtlema üht riiki teisega võrreldes vähem soodsalt.

Nagu juba märgitud, ei tohi liikmed enamsoodustusrežiimi põhimõtte kohaselt riike diskrimineerida. Enamsoodustusrežiimi põhimõtet täiendav võrdse kohtlemise põhimõtte nõuab, et importtoodete suhtes, mis on ületanud piiri pärast tollimaksude ja muude maksete tasumist, ei rakendata vähem soodsat režiimi kui see, mida kohaldatakse samasuguste kodumaiste toodete suhtes. Teisisõnu nõuab see põhimõtte, et riigid kohtleksid imporditud ja kodumaiseid kaupu võrdsetel alustel. Seepärast ei tohi riik kehtestada importkaubale, mis on pärast tollimaksude tasumist ületanud piiri, siseriiklike makse (näiteks müügitaksu) kõrgemal tasemel kui neid rakendatakse sarnaste kodumaiste toodete suhtes. Samuti ei tohi siseturul toodete ostu ja müüki mõjutavaid eeskirju kohaldada rangemalt importtoodete suhtes.⁴¹

1.2.2. Enamsoodustusreegli erandid

GATTi reeglid teevad siiski möönduse, et riigid tohivad tariife ja muid kaubandustõkkeid piirkondlike kokkulepete alusel sooduskorras vähendada. Piirkondlike kokkulepete osaliste omavahelises kaubanduses kehtivaid madalamaid määrasid või tollimaksuvabastusi ei tule teistele riikidele laiendada. Piirkondlikud sooduskorrad kujutavad endast seega enamsoodustusreegli tähtsat erandit. Kaitsmaks nende riikide kaubandushuve, kes ei ole nende kokkulepete osalised, seab GATT nimetatud kordade sisseseadmisele ranged tingimused. Need tingimused näevad muuhulgas ette järgmist:

- piirkondlike kokkulepete osalisriigid peavad kaotama peaaegu kogu nendevahelist kaubandust mõjutavad tariifid ja muud kaubandustõkked;
- kokkuleppe tõttu ei tohiks tekkida uusi tõkkeid teiste riikidega toimuva kaubanduse suhtes.⁴²

---

⁴⁰ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

⁴¹ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

⁴² Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

Sellised kokkulepped võivad avalduda tolliliitude või vabakaubanduspiirkondadena. Mõlemal juhul toimub liikmesriikide vaheline kaubandus maksuvabadel alustel, samal ajal kui teiste riikidega toimuva kaubavahetuse suhtes kehtivad endiselt **enamsoodustusrežiimi** tariifid. Tolliliitude puhul liikmesriikide tariifid ühtlustatakse ning neid rakendatakse ühtselt väljastpoolt saabuva impordi suhtes. Vabakaubanduspiirkondades kasutavad liikmesriigid ühtlustamata kujul edasi oma riiklikes loendites määratletud tariife.⁴³

Hetkel kehtib maailmas üle saja piirkondliku sooduskorra. Viimastel aastatel hakatud piirkondlike sooduskokkulepete raames vastuvõetud tariifi- jms kontsessioonide abil piirkondlikku kaubandust rohkem edendama. Selle tulemusel näitab piirkondlik kaubandus pidevat tõusutendentsi ja üha suurem osa maailmakaubandusest toimub piirkonniti.⁴⁴

Sellised sooduskorrad tulevad kasuks ettevõtetele, mis turustavad oma kaupu piirkonna teistes riikides. Samas aga võivad nad jätta ebasoodsamasse konkurentsiolukorda väljaspool piirkonda asuvate riikide ettevõtteid, mis on kohustatud maksma tollimakse enamsoodustuskorra alusel. Üks peamisi väljakutseid, millega WTO liikmesriigid lähiaastatel tegelema peavad, on see, kuidas tasakaalustada püüdlusi piirkondliku kaubanduse arendamiseks ja kaubanduse edasiseks liberaliseerimiseks mitmepoolsetel alustel.⁴⁵

Peale nende kokkulepete on arenenud riigid jõustanud ühesuunalisi vabakaubandusleppeid, mille alusel siseneb import kõigist või teatud arengumaadest nende turgudele maksuvabalt. Need lepped ei ole vastastikused, kuna turule sooduspääsu omavad arengumaad ei kohalda mitte mingisugust soodusrežiimi arenenud riikidest saabuvatele importkaupadele. Sellised ühesuunalised sooduslepped on näiteks järgmised:

- Üldine soodustuste süsteem (GSP), mille kohaselt arenenud riigid lubavad kõigi tööstustoodete ning teatavate põllumajandustoodete impordi arengumaadest sooduskorra alusel ja tollimaksuvabalt;
- Endine Lome konventsioon, mille alusel Euroopa Liit lubab tollivaba impordi Aafrika arengumaadest ja vähimarenenud riikidest ning Kariibi mere, Aasia ja

---

⁴³ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

⁴⁴ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

⁴⁵ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

Väikse ookeani piirkonna riikidest (AKV riikidest). 2000. aasta alguses vahetas Lome konventsiooni välja Cotonou' leping, kuid kuni selle ratifitseerimiseni allakirjutanute poolt ja hiljemalt 2007. aasta lõpuni kohaldab EL Lome konventsiooni sätteid;

- Kariibi mere algatus, mille raames USA lubab tollimaksuvaba importi Kariibi mere riikidest.⁴⁶

Õiguslik alus arenenud riikide poolt GSP alusel soodusrežiimi kohaldamiseks kõigist arengumaadest tulevale impordile tuleneb otsusest arengumaade diferentseeritud ja soodsama režiimi, vastastikkuse ja täielikuma osalemise kohta. See otsus võeti GATTi alusel vastu 1979. aastal ning seda nimetatakse harilikult "üldiseks lubavaks klauslik". 1994. aasta GATTi sätetest ei tulene kindlat õiguslikku alust sooduskordadele nagu Lome konventsiooni ja Kariibi mere algatuse järgne kord, mis võimaldavad soodus- või maksuvaba pääsu üksnes nendele arengumaadele, kellega soodusrežiimi kohaldavatel riikidel on ajaloolised või muud sidemed. WTO sanktsioneeris need korrad selle alusel, et soodusrežiimi pakkuvatel arenenud riikidel oli õigus loobuda oma enamsoodustusklausest tulenevatest kohustustest.⁴⁷

Õiguslikust seisukohast viivad sellised piiratud ulatusega sooduskorrad soodustusi mitte saavatest arengumaadest saabuva impordi diskrimineerimiseni. Soodustusi andvatele arenenud riikidele avaldatakse seepärast survet soodustuste muutmiseks ja nende vastavusse viimiseks GATTi reeglitega.⁴⁸

USA-le Kariibi mere algatuse rakendamiseks antud kohustustest vabastamise õigus lõpes 2005. aasta lõpus.⁴⁹

---

⁴⁶ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

⁴⁷ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

⁴⁸ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

⁴⁹ Maailma kaubandussüsteemi teatmik. 2. truck Genf: ITC/CS, 1999

2. ENAMSOODUSTUSPÕHIMÕTE

2.1. Enamsoodustuse andmise kohustus ja selle rakendamine

GATT-i raames ja tervikuna kogu rahvusvahelises kaubanduses on kaks tuntud mittediskrimineerimise põhimõtet. Esimene on "enamsoodustatud riigi" (*most favored nation, MFN*) põhimõte, mis on sõnastatud GATT-i esimeses artiklis ja paljudes kahe- ja mitmepoolsetes lepingutes. Kuigi nimetus "enamsoodustatud" võib tekitada teatud segadust, tähendab see nõue sisuliselt võrdset suhtumist kõigisse nendesse, kes on enamsoodustatud. GATT-i raames tähendab see nõuet, et kui mingi GATT-i liige annab teisele riigile ekspordi- või impordisoodustusi, siis on ta kohustatud laiendama need soodustused kõigile ülejäänud GATT-i liikmetele.⁵⁰

Teine mittediskrimineerimise kohustus on rahvusliku kohtlemise nõue (*national treatment obligation*), mis nõuab, et pärast tolli läbimist ja sisemaise kaubanduse osaks saamist koheldakse välismaiseid kaupu samaväärselt kodumaistega.⁵¹

Enamsoodustuse põhimõte on väga pika traditsiooniga ja selle juured asuvad vähemalt kaheteistkümnendas sajandis. Kaubanduse kasv XV ja XVI sajandil Euroopas tekitas vajaduse anda naabritele teatud eeliseid ja luua suurem ühine kaubandusterritoorium.⁵² Sellega saab põhjendada eriti laialatuslikku enamsoodustusrežiimi kasutamist sellel ajal.

2.2. Enamsoodustuse mõiste

---

⁵⁰ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

⁵¹ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

⁵² J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

Põhiolemuselt tähendab see nõue, et välisriigi kodanikke või selle riigi tegevust koheldakse vähemalt sama soodsalt kui mingi teise riigi tegevusi.⁵³

Näiteks kui riik A on andnud enamsoodustuse riigile B ja seejärel annab riik A tollisoodustusi kauba impordile riigist C, on riik A kohustatud samasuguse madala tollimaksu kehtestama ka impordile riigist B. Kui mingile riigile on antud enamsoodustusrežiim, tähendab see sisuliselt, et sellele riigile on automaatselt üle kandunud kõik soodustuse andnud riigi kokkulepped ja välismajanduslikud põhimõtted.

GATT-i klausel enamsoodustuse kohta (*artikkel I*) piiritleb enamsoodustust küllalt selgepiiriliselte vaid kaupadega (ekspordi ja impordiga), selles ei ole sõnagi juttu teenustest ega ka rajamisõigusest ("*right of establishment*"), mis on tavaline FCN lepingute puhul.⁵⁴

Enamsoodustuse klausel saab olla tingimuslik ("*conditional*") või tingimusteta ("*unconditional*"). Hiljuti on lisandunud veel kolmas - koodeksitingimuslik ("*code conditional*") enamsoodustuse vorm.⁵⁵

Tingimusliku enamsoodustusrežiimi korral kehtib põhimõte: kui riik A annab soodustuse riigile C omades samaaegselt enamsoodustusseost riigiga B, peab riik A andma enamsoodustuse ka riigile B, kuid ainult sel juhul kui riik B on andnud mingi vastusoodustuse selle eest ("*to pay for it*").⁵⁶

Tingimusteta enamsoodustusrežiimi korral peab A andma samasuguse privileegi riigile B saamata temalt vastu mingit soodustust. Näiteks USA järgis kuni Esimese Maailmasõjani

---

⁵³ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

⁵⁴ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

⁵⁵ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

⁵⁶ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

tingimuslikku enamsoodustusrežiimi, kuid 1923 aastast on see muudetud tingimusteta enamsoodustusrežiimiks.⁵⁷

Tingimusteta enamsoodustuse toetuseks on leitud palju põhjusi. Esiteks, on väga raske välja kaubelda soodustusi riigilt B. Kui A annab C-le soodustuse ja B teab et enamsoodustuse kohustuse kohaselt on A kohustatud laiendama selle soodustuse ka riigi B suhtes, kuigi pärast vastuteenet, on B väga vähe huvitatud A-ga kauplemisest vastusoodustuste alal. Teiseks, tingimusteta enamsoodustus aitab kiiremini laiendada kaubanduse liberaliseerimist, kuna iga riigi poolt ette võetud samm levib kiiresti.⁵⁸

Erinev enamsoodustusrežiim tuleneb mitmete GATT-i koodeksite või kõrvalkokkulepete sisust, mis leidsid kinnitust Tokyo vooru ajal. Mitmetes sellistes koodeksites on märgitud, et koodeksi rakendamise tõusev tulu laieneb vaid nendele riikidele, kes on koodeksiga ühinenud. Seega kui A, B ja C kuuluvad koodeksisse, mille kohaselt nõutakse "materiaalse kahju" (*material injury*) kontrolli läbiviimist enne kui impordile võib rakendada kaitsetolle, võib A väita, et ei pea tegema sellist kontrolli riigist X tulevale impordile, kuna riik X ei ole ühinenud selle kokkuleppega. Vahel nimetatakse seda ka tingimuslikuks enamsoodustuseks, kuid see ei ole täpne.⁵⁹ Ei nõuta vastusoodustusi, vaid koodeks ise määratleb ära vastuaktioonide olemuse. Kooditingimusliku enamsoodustuse suur eelis tavalise tingimusliku enamsoodustuse ees seisab selles, et see sunnib riike ühinema antud koodeksiga.

2.3. Erandid enamsoodustuse puhul

Kuigi enamik maailma kaubanduses osalejatest tunnistavad, et enamsoodustuse põhimõte on vajalik, toimub umbes veerand maailma kaubandusest mitmesuguste proteksionistlike

---

⁵⁷ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

⁵⁸ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

⁵⁹ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

printsipiide alusel. Pealegi eksisteeris GATT-i loomise hetkel teine suur rahvusvaheline enamsoodustussüsteem - Briti Rahvaste Ühenduse Enamsoodustussüsteem - *Commonwealth Preference System*. GATT otsustas, et sellised süsteemid võivad edasi tegutseda "vanaisa" õiguse alusel. Sealjuures eeldati küllaltki ettenägelikult, et teiste enamsoodustussüsteemide tähtsus rahvusvahelises kaubavahetuses väheneb pidevalt.⁶⁰

Ülejäänud erandid enamsoodustuse kohta tulenevad GATT-i kokkuleppe teistest artiklitest: näiteks artiklist XIX ehk põgenemise klauslist (*escape clause*) ja XXXV artiklist ehk väljaastumise artiklist ("*opt out*" *provision*).⁶¹

Peale selle on olemas ka kaks tuntud erandit ("*waivers*") enamsoodustuse valdkonnast. Esimene on USA ja Kanada Autotoodete Kokkulepe (*American Canadian Automotive Products Agreement*), mis tekitab vabakaubanduspiirkonna selles valdkonnas. Teine on USA poolt antud enamsoodustus Kariibi Basseini riikidele (*Caribbean Basin Preferences*).⁶²

Kvantitatiivsed piirangud on praktiliselt rahvusvahelises kaubanduses kõige sagedasemad välismajanduspoliitilised instrumendid, mis rikuvad enamsoodustusrežiimi rakendamist. Kui rakendatakse litsentside kasutamise süsteemi, mis rajaneb üldisele kvoodile ("*global quota*"), mis on realiseeritud põhimõttel, et igäüks võib seda kvooti taotleda ja esimesena taotlejat teenindatakse esmajärjekorras, siis on enamsoodustupõhimõtte realiseeritud ka kvantitatiivse piirangu korral. Kuid nii nagu tegelikkuses see toimub, antakse eelistus teatud riigile või riikide grupile. Kuigi selle aluseks võivad olla ajaloolised kaubandussuhted või mõni teine suhteliselt objektiivne põhjus, on selline poliitika siiski mittevastav enamsoodustupõhimõttele. Selliste suhteliselt tihti esinevate olukordade

---

⁶⁰ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

⁶¹ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

⁶² J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

regulatsioon on antud GATT-i XIII artiklis, mida kutsutakse ka kvaasi- enamsoodustuseks (*Quasi MFN principle*).⁶³

Kaasaja rahvusvahelises kaubanduses on kõige sagedasem enamsoodustuse põhimõttest kõrvalehiilimise meetod "vabatahtlik ekspordi või impordi piirang" (*Voluntary export or import restraint*). Sellisel juhul importiva maa valitsus püüab edukale ja nende jaoks ohtlikuks muutunud ekspodiriigile peale sundida kahepoolset kokkulepet, millega viimane nõustuks teatud kindla ekspordimahuga. Formaalselt GATT-i enamsoodustuspõhimõte on täidetud, kuna tegu on kahe poole vabatahtliku kokkuleppega ja puudub diskrimineerimine. Sisuliselt on aga tegemist selgepiirilise surve avaldamisega edukale eksportijale.⁶⁴ Tuntuim näide lähisminevikust on USA ja Jaapani vabatahtlik kokkulepe Jaapani autoekspordi piiramisest USA-sse.

2.4. Toote päritolu reeglistik

Paljude riikide tolliseadusandlus nõuab imporditava kauba päritolu tunnistust. Kui tõeline enamsoodustuspõhimõte oleks rakendatud kõikjal ja kõigile, siis puuduks vajadus päritolutunnistusi küsida, kuna kõiki koheldaks ühetaoliselt. Tegelikuses aga oleneb kaubasse suhtumine väga sageli selle valmistamiskohast. Näiteks olgu tegemist tolliliiduga, mille liikmeteks on kuus GATT-i liikmesriiki, kes on otsustanud kõrvaldada omavahel kõik tollimaksud. Selle järel tekib vähemalt kolm erinevat kohtlemist sõltuvalt kauba päritolust.

Esiteks, vabakaubandus tolliliidu liikmesmaade kaupadele, teiseks, GATT-i regulatsioonikohane tollimaks kaupadele GATT-i liikmesmaadest, mis ei ole tolliliidu liikmed ja kolmandaks, piiranguteta tollimaksud kaupadele riikidest, mis ei ole GATT-i

---

⁶³ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

⁶⁴ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

liikmed. Seega on hädavajalik teada, millisest riigist kaup saabub. Olukord võib olla veelgi keerulisem, kui esineb veel "edasisaatmine" (*transshipment*).⁶⁵

Oletame, et riigid A, B ja C kuuluvad GATT-i ja riik X ei kuulu. Näiteks olgu tegemist juhtumiga, kus riik X saadab oma kauba - autorehvid - riiki B, kes saadab need edasi riiki C, kes plaanitseb võtta 12 protsenti tollimaksu. Olgu C autorehvide improdilt tollimaksu kohustus GATT-i raames maksimaalselt 10 protsenti ja riigi A rehvide impordilt on tollimaks vaid 8 protsenti. Kas sellistes tingimustes võib riik B esitada riigi C vastu protesti kasutades enda õiguste kaitseks GATT-i enamsoodustuspõhimõtet või 10 protsendilist tollimaksu ülempiiri? Vastus on eitav, kuna need ei ole riigi B tooted, vaid need valmistati riigis X. Kuid GATT-i kohustused kehtivad vaid GATT-i liikmesmaade kaupade suhtes.⁶⁶

Järgnev juhtum ei ole aga enam nii sirgjooneline. Olgu tegemist samade riikidega, kusjuures riigis X toodetakse plastmassist kuulikesi, mis saadetakse riiki B, kus need sulatatakse ümber kammideks. Kas B võib neid kamme riiki C eksportides toetuda GATT'i õigustele. Ehk teisisõnu, kas tegemist on riigi B või riigi X toodetega. Lihtne kauba saatmine ühest riigist teise või selle ümberpakkimine ei muuda päritolumaad, kuid oluline ümbertöötlemine võib seda teha. Kuidas aga määratleda, kui palju on tarvis ümbertöötlemist, et oleks muutnud päritolumaad? Selles valdkonnas ei ole GATT täpset formuleeringut andnud ja iga riigi seadusandluses saab ise formuleerida kauba päritolu nõuded. Siiski eksisteerib ka rahvusvaheline raamistik nn. Kyoto Konventsioonina (*The Kyoto Convention*), mis sõlmiti Tollikoostöö Nõukogu eestvõttel 1974 aastal. Euroopa Ühenduse riigid aktsepteerisid need põhimõtted näiteks 1977 aastal. Kuid USA ei ole seda konventsiooni näiteks tänaseni täies mahus ratifitseerinud.⁶⁷

---

⁶⁵ J.Jackson. *The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations*. The MIT Press, 1993

⁶⁶ J.Jackson. *The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations*. The MIT Press, 1993

⁶⁷ J.Jackson. *The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations*. The MIT Press, 1993

Üldistades erinevate riikide kogemused kaupade päritolu fikseerimisel saab välja tuua kaks lähenemisviisi. Esimene on "olulise ümbertöötlemise" (*substantial transformation*) kontseptsioon, mille kohaselt kaup loetakse olevat saabunud viimasesst eksportööri riigist, kui selles riigis on toimunud kolmandatest riikides saadud toorainete ja teiste toote lähtekomponentide ümbertöötlemine. Üks selle meetodi kasutamisevõtte praktikas seisneb selles, et võrreldakse, kas viimases eksportööri riigis toimus kauba ümberpaiknemine tollitariifide võrgustikus võrreldes hetkega, kus lähteressurss sisenes antud riiki. Seega loetakse ümbertöötlemine olevat oluline, kui muutus toote paigutus tollitariifide võrgus. Mida teha aga siis, kui seda kaupa ei olegi tollitariifides? Siin aitab teine, "lisandunud väärtuse" kontseptsioon, mille kohaselt kaup loetakse olevat valmistatud viimases eksportööri riigis, kui seal on kauba väärtusele lisandunud teatud kindel protsent.⁶⁸ Näiteks USA päritolu seadusandluses on nõutud, et kauba väärtusele peab lisanduma vähemalt 35 protsenti.

Päritolu seadusandlus on andnud palju riikidevahelisi vaidlusi. Näiteks oli USA väga tõsiselt häiritud, kui Euroopa Ühenduse ja EFTA vahel kehtis vabakaubanduse kokulepe, mis luges kauba päritolumaaks viimast eksportijat vaid siis, kui seal oli lisandunud 95 või enam protsenti kogu lisandunud väärtusest. Selline seadus vähendas otseselt USA firmade võimalusi eksportida neisse maadesse oma pooltooteid või osasid.⁶⁹

---

⁶⁸ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

⁶⁹ J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993

3. EÜ VÄLISKAUBANDUSPOLIITILISTE MEETMETE RAKENDAMINE

Meetmed rühmitatakse liikideks vastavalt nende laadile. Meetme liikideks on soodustused, kvoodid, mittesoodustusmeetmed, dumpinguvastased meetmed, seire, impordi- või ekspordipiirangud, keelud jne. Need on meetet määratlevad põhielemendid.⁷⁰

Teoreetiliselt määratakse meede ühe päritoluriigi või ühe sihtriigi suhtes. Meede võib olla kohaldatav kõikide päritoluriikide või kõikide sihtriikide suhtes. Sellisel juhul on meede kohaldatav kõigile (ld.k. *Erga omnes* – kõikidele siduv).⁷¹

Meetmetingimused võivad olla meetmetega seotud. See tähendab, et tollimenetlus (tasuda tulev tollimaks, impordi- või ekspordipiirangud jne) oleneb teatud tingimustest. Selliseks tingimuseks võib olla sertifikaadi või litsentsi kohustuslik esitamine, mingi deklareeritud toote puhul nõustumine miinimumhinnaga jne. Kui tingimused on täidetud, tähendavad meetmetegevused tollimenetlust. Sellisteks tegevusteks võivad olla: vabasse ringlusse lubamine või selle keelamine, koguselise tollimaksumäära kohaldamine jne.⁷²

3.1. Tariifimeetmed

3.1.1. Kolmandatele riikidele kehtivad tollimaksumäärad (kohaldatav kõigile)

- *Kokkuleppeline tollimaks.* GATT-i lepinguosalistest riikidest või riikidest, kellega EÜ on sõlminud **enamsoodustusrežiimi** eritingimust sisaldavad lepingud, pärinevatelt imporditavatelt kaupadelt võetavad tollimaksud on kokkuleppelised tollimaksud.
- *Ühepoolne tollimaks.* EU-l on õigus kokkuleppeliste tollimaksude kõrval kehtestada ühepoolseid tollimakse. Need tollimaksud on tihti mineviku pärand ning sageli neid ei kohaldata.

---

⁷⁰ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

⁷¹ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

⁷² TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

- *Kolmanda riigi tollimaksumäär.* Kui ühepoolsed tollimaksumäärad on kokkuleppelistest tollimaksumääradest väiksemad, kohaldatakse ühepoolseid tollimaksumäärasid.⁷³

3.1.2. Tollimaksusoodustused

- *Sooduslepingud.* EU on partnerriikidega sõlminud hulga sooduslepinguid. Nendest riikidest pärinev EL territooriumile veetav importkaup võib saada kasu **enamsoodustusrežiimil** põhinevast tollimaksude vähendamisest.
- *GSP tariifikvoodisoodustused.* Üldise soodustuste süsteemi (GSP) raames on EU vähendanud arengumaadest pärinevate toodete impordimaksumäärasid (vt määrus nr 2501/2001 EUT L346). Kuna tollimakse vähendatakse erinevalt, selle järgi kas riigid saavad kasu ühis- või erikorrast (vt määruse nr 2501/2001 I lisa), oli vaja luua erinevad riikide rühmad.
- *Stimuleeriv erikord.* Määrusega nr 2501/2001 kehtestas EU stimuleeriva erikorra tootajate õiguste ja keskkonna kaitseks. Riikidele, kes seda korda kasutavad, vähendatakse edaspidi tollimakse. Antud juhul on see Moldova (MD).⁷⁴

3.1.3. Tariifikvoodid

- *Ühepoolsed tariifikvoodid* lubavad imporditavate kaupade piiratud kogusele täielikku või osalist, tavaliselt piiramata kehtivusajaga, vabastust kohaldatavatest tavalistest tollimaksudest. Sarnaselt ühepoolsete peatamistega on need erandid üldisest reeglist, mida esindab ühine tollitariifistik.
- *WTO tariifikvoodid.* Mõned tariifikvoodid ei ole ühepoolsed, vaid seotud GATTiga. Nende haldamine ja TARICusse liitmine toimub samal viisil nagu eelpool nimetatud ühepoolsete tariifikvootide puhul.⁷⁵

Kahte liiki tariifikvooti (ühepoolseid ja WTO kvoote) võiks omavahel eristada kehtestamismääruse ja WTO tariifikvootide puhul kasutatavate konkreetsete järjekorranumbrite järgi.

⁷³ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

⁷⁴ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

⁷⁵ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

- *Ühepoolsed ja WTO tariifikvoodid –Kalatooted.* Ühepoolsed ja WTO tariifikvoodid järgivad samu reegleid ja neid hallatakse sama moodi kui üldisi tariifikvoote, kuid nende tariifikvootide järgi saadav soodustus kalatoodetele võidakse siduda võrdlushindadega, nagu on sätestatud määruse 2574/2002 (EUT L344) lisas, millega need määratakse kindlaks 2002. kalandusaastaks (igal aastal ajakohastatavad).
- *Tariifi sooduskvoodid.* Mitme lepingu raames, mis Euroopa Ühendus on kolmandate riikidega sõlminud, samuti ühepoolse sooduskorra raames mõne abisaaja maaga, võimaldatakse ette kindlaksmääratud kaubakogustele tariifisoodustusi. Nende tariifi sooduskvootide raames võib ühendusse sisseveo korral konkreetsest riigist pärinev ette kindlaksmääratud kaubakogus saada kasu soodsamast tollimaksust kui seda on tavaline kombineeritud nomenklatuuris (CN) nimetatud kolmandate riikide tollimaks. Õigus kasusaamiseks tariifi sooduskvootidest on seotud vajaliku **päritolutõendi** esitamisega.
- *Tariifilaed.* See meede on väga sarnane tariifikvootidele. Ainus erinevus on see, et tariifilagede puhul, kui kogus on ära kasutatud, võib tollimaksude vähendamine jätkuda kuni määruse väljaandmiseni, millega taaskehtestatakse kolmanda riigi tollimaksumäär.⁷⁶

3.1.4. Dumpinguvastased ja tasakaalustustollimaksud

Kehtiv ühenduse dumpinguvastane seadus põhineb nõukogu määrusel (EU) nr 384/1996 (EUT L 56), mis võttis arvesse Uruguay vooru tulemused ja eriti WTO dumpinguvastase koodeksi. Dumpinguvastased meetmed on WTO lepingu järgi ühenduse kõige tähtsamad kaubanduspoliitika meetmed ebaõiglase kaubanduspraktika vastu.⁷⁷

Dumpinguvastase menetluse alustamiseks esitab ühenduse tööstuse konkreetse toote esindaja ühendusele kaebuse, väites, et teatav toode on imporditud EL'i dumpinguhinnaga ja see importkaup on tekitanud EL'i samasuguste toodete tootjatele kahju. Pärast konsulteerimist asjakohaste talituste ja liikmesriikidega otsustab komisjon, kas kaebuse põhjal saab algatada menetlust või mitte.⁷⁸

⁷⁶ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

⁷⁷ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

⁷⁸ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

Kui uurimise tulemuste esimene hindamine näitab, et tegemist on dumpingu ja materiaalse kahjuga ning et ühenduse huvid nõuavad meetmete võtmist, kehtestatakse komisjoni määrusega ajutine dumpinguvastane tollimaks. Enne kui komisjon otsuse teeb, konsulteerib ta asjakohaste talituste ja liikmesriikidega. Esialgse määramise avaldamine võimaldab tavaliselt 30 päeva jooksul pärast ELT's avaldamist kõikidel huvitatud pooltel esitada oma kommentaarid ja arvamused kirjalikult.⁷⁹

Enne lõplikku määramist teavitab ettevõtluse peadirektoraat kõiki huvitatud pooli olulistest asjaoludest ja kaalutlustest, mille alusel võib ettepanekud lõplike meetmete kohta nõukogule esitada ja lubada teatavastegemise kohta arvamust avaldada. Kui pärast asjaolude, märkuste ja muu komisjonile kättesaadava informatsiooni analüüsi otsustatakse, et lõplikud dumpinguvastased meetmed on võimalikud ja vajalikud, edastatakse ettepanek lõplike meetmete kehtestamise kohta nõukogule, kes selle lihthäälteenamusega otsustab.⁸⁰

3.1.5. Impordilitsents

- *Import soodusrežiimist hoolimata.* Lubamine vabasse ringlusesse on seotud impordilitsentsi AGRIM esitamisega. Litsents lubab kindlaksmääratud ajavahemiku vältel kaubelda mingi koguse kaubaga.
- *Import soodusrežiimi tingimustes.* Vähendatud tollimaksumäärade kohaldamisel peab alati esitama AGRIM-litsentsi ja mingit erandit ei lubata. Vähendatud tollimaksumäärade kohaldamiseks peab litsentsis olema eri märke.⁸¹

3.1.6. Täiendavad tollimaksud

Praegu rakendatavad kolmanda riigi põllumajandusmaksuosad (põllumajanduskomponendid) ja täiendavad tollimaksud suhkrult ja jahult on esitatud komisjoni määruse (EU) nr 2031/2001 juurde kuuluvas I lisa, kolmanda osa, I jao, lisa 1, kehtiv kombineeritud nomenklatuuri määrus. Vähendatud põllumajandusmaksuosad

⁷⁹ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektoraat.

⁸⁰ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektoraat.

⁸¹ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektoraat.

(põllumajanduskomponendid) ja täiendavad tollimaksud suhkrult ja jahult on esitatud järgmistes määrustes:

nr 1496/1999 (EUT L 173) Šveits (peatatud määrusega nr 2114/1999 (EUT L 259))

nr 1473/2000 (EUT L 171) - Poola

nr 1474/2000 (EUT L 171) - Iisrael

nr 1475/2000 (EUT L 171) - Island

nr 1476/2000 (EUT L 171) - Norra

nr 1477/2000 (EUT L 171) – Tšehhi Vabariik, Slovaki Vabariik, Ungari, Rumeenia, Bulgaaria, Eesti, Läti ja Leedu. Kõik need riigid on WTO liikmed ning ka EL liikmed (v.a. Iisrael ja Island).

Meetme liikide 103, 142, 143, 672, 673 ja 674 väljale “Vähendamise protsendi näitaja” märgitakse number 1 või 2 või 3 jne. See number on seotud lisakoodide loeteluga koos suurustega, mis tulenevad samast vähendamise protsendist. Näiteks, Iisraeli, kes ei ole EL liige, päritolu puhul on number 1 seotud toodete loeteluga, millele kehtib 30% vähendamine ja number 2 on seotud toodete loeteluga, millele nähakse ette vähendamine 15%.⁸²

3.2. Mittetariifmeetmed (piirangud, keelud, eelseire (*prior surveillance*) jne)

Mitmel meetmel on erinevad nimetused nagu eelseire (*prior surveillance*), piirangud või kvoodid (*quantitative limits*), kuid nende kohaldamine tolli seisukohalt on samasugune: nad lubavad asjaomased tooted vabasse ringlusse dokumendi (seiredokumendi, impordilitsentsi, loa jne) esitamisel. Kuna seadusandja käsitleb neid eraldi, on loodud mitu meetme liiki, milliseid kõiki tuleb käsitada kui “vabasse ringlusse lubamist tingimusega”.

⁸³

Keelud on täiesti lahus mittetariifimeetmetest, kuna nad täielikult keelustavad Euroopa Liidus asjaomaste toodete sisenemise vabasse ringlusse.

- *Mittetariifikvoodid (Kvoodid)*. Paljusid mittetariifikvoote kohaldatakse sisseveetavatele tekstiili- ja terasetoodetele, neid tuleb käsitada kvootidena. EU limiteerib konkreetsetest riikidest pärinevate konkreetsete toodete vabasse

⁸² TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

⁸³ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

ringlusse lubamist teatava kogusega. Kui see kogus on saavutatud, siis seda kaupa vabasse ringlusse ei lubata. See tähendab, et importijad taotlevad tollivõimudele esitamiseks impordilitsentsi, mis nähakse ette toote kindlale kogusele. Väljastatud impordilitsentsid katavad kvoodi koguse. See tähendab, et kui importija ei esita impordilitsentsi, siis tema kaupa ei lubata vabasse ringlusse.

- *Eelseire (Prior surveillances)*. Kuna tariifimeetmetes on vähe tariifikvootide ja soodustuste vahel, siis ei ole dokumentide väljastamine seotud teatava kogusega, nagu see on kvootide puhul. Eelseire on impordi piiramine ja seda ei või segi ajada statistilise seirega, mis on kontrolliv ja aruandev mehhanism.
- *Piirangud*. Sedalaadi meetet kasutatakse sagedamini nende toodete EL territooriumile sisseveo piiramiseks, mis võivad ohustada keskkonda, tervist või puutumatu looduse kaitsmist.
- *Keelud*. Keelustada võib teatavaid tooteid või teatavaid lähte- või sihtriike. See tähendab, et import või eksport on keelatud. Sellistel juhtudel integreeritakse keelustav meede TARICusse: *Impordikeeld, Ekspordikeeld*.⁸⁴

3.3. Päritolu

Euroopa Liidu tolliseadustik ja selle rakendussatted sisaldavad sooduspäritolu reegleid.

Kauba päritolu jaguneb kaheks: mittesooduspäritolu ja sooduspäritolu. Mittesooduspäritolu on siis kui täielikult ühes riigis saadud või toodetud kaupa käsitatakse sellest riigist pärinevana.⁸⁵

Kaupa, mille tootmine on toimunud rohkem kui ühes riigis, loetakse pärinevaks riigist, kus toimus selle viimane oluline majanduslikult põhjendatud töötlemine või toiming selleks seadmestatud ettevõttes, mille tulemusena valmis uus toode või mis oli tähtis valmistamisetapp.⁸⁶ Kui on kindlaks tehtud või kui tuvastatud faktid toetavad oletust, et mis tahes töötlemise või toiminguga ainsaks eesmärgiks oli teatavatest riikidest pärineva kauba suhtes ühenduses kohaldatavatest normidest kõrvale hoida, siis ei käsitata sel viisil

---

⁸⁴ TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektooraat.

⁸⁵ NÕUKOGU MÄÄRUS (EMU) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, art 23

⁸⁶ NÕUKOGU MÄÄRUS (EMU) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, art 24

toodetud kaupa mingil juhul eelmise lause alusel pärinevana riigist, kus töötlemine või toiming toimus.⁸⁷

Aga ei muutu kauba päritolu järgmiste toimingute järel:

- 1) toimingud, mis tagavad toote heas seisundis säilimise vedamisel ja ladustamisel;
- 2) lihtsad toimingud, nagu tolmu eemaldamine, tuulamine või uhtmine, sortimine, komplekteerimine, pesemine, tükeldamine;
- 3) ümberpakkimine ning kaubasaadetise osadeks jagamine ja koondamine, samuti lihtne kottidesse, kastidesse või karpidesse panemine, alusele ja muule sellisele kohale kinnitamine ning muu lihtne pakendamine;
- 4) kaubatähiste, etikettide või muude eristumärkide kinnitamine tootele või selle pakendile;
- 5) toote osade lihtne kokkupanemine terviktoote saamiseks;
- 6) kahe või enama nimetatud toimingu kombinatsioon.⁸⁸

Kauba päritolu tõendamiseks sisseveol esitatakse vastav dokument ekh päritolusertifikaat, mille vormid ning väljaveol nende väljastamise ja täitmise korra kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. Toll võib kahtluse korral nõuda lisatõendeid päritolu vastavuse kontrollimiseks. Kauba mittesooduspäritolu tõendavad päritolusertifikaadid väljastab ja kinnitab Eesti Kaubandus-Tööstuskoda.⁸⁹

Tollitariifiseaduse mõttes vähim arenenud riigist, arenguriigist või sellega võrdsustatud muult territooriumilt (edaspidi soodustatud riik) pärineva kauba suhtes üldisest soodustussüsteemist tulenevate tariifsete soodustuste kohaldamiseks käsitatakse sellest riigist pärinevatena kaupu, mis on soodustatud riigis täielikult saadud või toodetud või soodustatud riigis toodetud kaup, milles on kasutatud sellest riigist mittepärinevat materjali, tingimusel, et materjali on soodustatud riigis piisavalt töödeldud⁹⁰. Tolliseadustiku § 46² lg 1 alusel loetakse kaup piisavalt töödelduks, kui see on läbinud olulise ja majanduslikult põhjendatud töötlemise või toimingu või soodustatud riigist mittepärinev materjal ei ületa teatud osa kaubast. Ebapiisavaks loetakse: jahutamine, säilitamine soola, vääveldioksiidi või mõne muu aine vesilahuses, värvimine, klaas- ja plasttaarasse villimine; üht või mitut sorti toodete segamine, kui saadud segu üks või mitu

---

⁸⁷ NÕUKOGU MÄÄRUS (EMU) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik, art 25

⁸⁸ Tolliseadustik § 43 lg 3

⁸⁹ Tolliseadustik § 45 lg 1-4

⁹⁰ Tolliseadustik § 46¹ lg 1

komponenti ei vasta tingimustele, mis võimaldaksid neid käsitada soodustatud riigist pärinevatena; kahe või enama nimetatud toimingu kombinatsioon; kaubatoormeks kasutatava looma tapmine⁹¹.

Sooduspäritolu reeglite kohaldamise tingimused tulenevad välislepingutest, milles nähakse ette tariifsed soodusmeetmed⁹². Mittesooduspäritolu reeglid määratletakse ühepoolsed peatamisemeetmed, millega nähakse ette teatavalt kaubalt selle sisseveol tasumisele kuuluvate tollimaksude vähendamine või nendest vabastamine; õigusaktidega ettenähtud meetmed, mis tulenevad veterinaarsetest, sanitaarsetest, fütosanitaarsetest, kvalitatiivsetest või muudest nõuetest, mis on kehtestatud inimese või keskkonna kaitseks ning mida rakendatakse sisseveetud või väljaveetava kauba suhtes enne kauba vabastamist ja muud tariifsed meetmed⁹³.

Vastavalt EL-i poolt sõlmitud kaubanduslepingutele ja nendes lepingutes sätestatud tingimustele rakendatakse importkaubale erinevaid tollimakse: vabakaubanduslepingutes sätestatud soodustollimaks, enamsoodustusrežiimi tollimaks (MFN) ning üldise soodustuse süsteemi tollimaks (GSP). Soodustollimaksu saamiseks ei piisa ainult teadmisest, et eksisteerib soodusleping. Selleks tuleb kauba impordil tõendada kauba päritolu.⁹⁴

Kaubavahetuses tarnija ja eksportija vahel kasutatakse Tarnija deklaratsiooni. Selles deklaratsioonis annab kaupu tarninud ettevõtte informatsiooni kaupade päritolustaatuse kohta. Sooduspäritolustaatusega kaupade korral kinnitab tarnija, millist riigist kaubad pärinevad vastavalt päritolureeglitele. Sooduspäritolustaatuseta kaupade või pooltoodete tarnimisel kinnitab tarnija, milliseid töötlemisoperatsioone on toote suhtes läbi viidud.⁹⁵

Euroopa Komisjoni määruses nr 2913/92 on sätestatud muuhulgas mittesooduspäritolu- ja sooduspäritolureeglid tekstiili ja tekstiiltoodete kohta. On esitatud töö või töötluste kriteeriumid, mis annavad tekstiilile ja tekstiiltoodetele selle riigi päritolu, kus need tööd või töötluste läbisid. Sealjuures riik on vastavalt asjaoludele kas kolmas riik või ühendus.

---

⁹¹ Tolliseadustik § 46² lg 2

⁹² Tolliseadustik § 46 lg 1

⁹³ Tolliseadustik § 41

⁹⁴ Stefano Inama, Edwin Vermulst. 1999. Customs and trade laws of the European Community. The Hague [etc.] : Kluwer Law International

⁹⁵ Stefano Inama, Edwin Vermulst. 1999. Customs and trade laws of the European Community. The Hague [etc.] : Kluwer Law International

⁹⁶ Kui toode on pärit ühenduse riikidest, siis probleeme sooduspäritolu kohta ei teki. Keerulisem on aga juhtum, kui toode on algselt pärit mittesooduspäritoluriigist .

Toodete päritolu tõendamiseks tuleb Euroopa Liidus esitada tolliinspektuuri päritolusertifikaadid, mida võib jagada sooduspäritolu sertifikaatideks ja mittesooduspäritolu sertifikaatideks.⁹⁷

Sooduspäritolu sertifikaatideks on liikumissertifikaat EUR 1 ja arvedeklaratsioon. Liikumissertifikaate EUR1 kinnitatakse ja väljastatakse liikmesriikide tolliinspektuurides vaid juhul, kui kaupade päritolu on tõestatud. Arvedeklaratsioon on kindla sõnastusega tekst arvel või muul tooteid piisavalt kirjeldaval kaubadokumendil, mis kinnitab kaupade päritolu vastavalt vabakaubanduslepingute tingimustele. Lisaks eelpool mainitule tuleb sooduspäritolu tõendamiseks esitada Tarnija deklaratsioon, Teabesertifikaat INF4 ja päritolusertifikaat vorm A.

Euroopa Liidus on antud välja määrus nr 2501/2001, mille kohaselt on Euroopa Liidus kehtestanud mitu riikide ja territooriumide nimekirja vastavalt soodustuse suurusele, samuti erinevad kaubagruppide nimekirjad vastavalt sellele, kui tundlikud on kaubad Euroopa Liidu siseturu suhtes. See määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.⁹⁸

---

⁹⁶ Stefano Inama, Edwin Vermulst. 1999. Customs and trade laws of the European Community. The Hague [etc.] : Kluwer Law International

⁹⁷ Stefano Inama, Edwin Vermulst. 1999. Customs and trade laws of the European Community. The Hague [etc.] : Kluwer Law International

⁹⁸ Vt Lisa 3

KOKKUVÕTE

Rahvusvahelist kaubandust reguleerivad mitmed ühingud ja selle reglementeerimiseks on vastu võetud mitmeid seadusi ning kokkuleppeid. Üks tähtsam organisatsioon on Maailma Kaubandusorganisatsioon ehk WTO ja üks olulisemaid lepinguid GATT. Käesoleva töö üks põhirõhkudest oli GATT'i põhireegel MFN ning selle järgimine EÜ poolt.

Töö käigus oli vaja uurida, kas ja kuidas enamsoodustusprintsipi rikutakse, ning seda ka tehti. Teiseks huvitas autorit, kuivõrd on need rikkumised rahvusvahelise õigusega keelatud ning töös on ammendav ülevaade sellealasest seadusandlusest. Kolmandaks oli vaja vastust küsimusele: kas sellest printsibiist on teatud tingimustel lubatud erandeid teha, kuid töö käigus neid erandeid välja ei tulnud.

Diplomitöö esimeseks eesmärgiks oli anda ülevaade Maailma Kaubandusorganisatsiooni tegevusest. Töö autor leidis, et olulised võiksid olla kolm valdkonda:

- reguleerib rahvusvahelist kaubandust,
- töötab välja vastavat seadusandlust,
- korraldab järelvalvet rahvusvahelise kaubanduse üle seaduse poolt ette antud mahus.

Teiseks eesmärgiks oli tuua välja GATT'i MFN'i (enamsoodustusrežiim) põhireeglid. Neid sai kokku 4:

- kodumaist kaubandust võib kaitsta ainult tollitariifide abil
- tariife tuleb vähendada ja siduda neid edasiste tõusude vältimiseks
- kaubandus lähtuvalt enamsoodustatud riigile pakutavatest tingimustest
- riigipiiri ületanud kaupa, millelt tollimaksud on makstud, ei tohi kohelda teisiti kui oma kodumaist, sõltumata kauba päritoluriigist.

Kuna WTO 180 liikmesriigi hulgas on EÜ majandusele mitmeid olulisi konkurente, püstitas autor hüpoteesi, et EÜ rikub rahvusvahelisest õigusest tulenevat MFN põhimõtet.

Asjakohaste materjalide analüüsimise käigus jõudis autor järelduseni, et kui toode on pärit EÜ riikidest, siis probleeme sooduspäritolu kohta ei teki, keerulisem on aga juhtum, kui

toode on esialgselt pärit mittesooduspäritoluriigist. Õigusaktidest NÕUKOGU MÄÄRUS (EÜ) nr 2501/2001 tulenes, et mittesooduspäritoluriigid Euroopa Liidus on täiesti olemas.

Võttes ülaltoodu kokku võib öelda, et töö sissejuhatuses püstitatud hüpotees sai käesolevas töös kinnitust – EÜ rikub rahvusvahelisest õigusest tulenevat MFN põhimõtet.

REZUMÉ

Maria Sultanova

Estonian Public Service Academy

The theme of this work is: EU tariff policy conformity to the The World Trade Organization General Agreement on Trade in Services.

This work is written in Estonian and has 44 pages, that contain 3 attachments. The diploma work has three chapters. In work, there is used 13 related publications.

The goal of this graduate thesis is to :

- Give a review of The World Trade Organization functions;
- Analyse GATS's MFN (most favoured nation) main rules;
- Find out, if European Union brakes the rules of MFN,
- Make a list of related publications.

The hypothesis is: EU brakes the MFN principles, which follows the international rights.

The World Trade Organization deals with the rules of trade between nations at a global or near-global level; it is responsible for negotiating and implementing new trade agreements, and is in charge of policing member countries' adherence to all the WTO agreements. The General Agreement on Trade in Services (GATS) is a treaty of the World Trade Organization (WTO) that entered into force in January 1995 as a result of the Uruguay Round negotiations. The treaty was created to extend the multilateral trading system to services, in the same way the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) provides such a system for merchandise trade. All members of the WTO are signatories to the GATS. The basic WTO principle of most favoured nation (MFN) applies to GATS as well. MFN means that countries must give equal and consistent treatment to all foreign trading partners. WTO describes this as 'favour one, favour all'.

The goal of the diploma work was to find out, if and how works the most favoured nation principle. The author found out, that inspite of the versatile legislation, the MFN rules are not always followed.

VIIDATUD KIRJANDUS

1. Aktiva. Ettevõtja infovõravad. 15.10.06
<http://www.aktiva.ee/26583y/z0zARTICLEy240361.html?PHPSESSID=641fdeae2e4923626241fefd1d27f6be>
2. Delfi euroleht. VII EUROOPA LIIDUGA ÜHINEMISE KÄSITLUS
VALDKONNITI. 15.10.06 <http://euro.delfi.ee/?cid=5518905>
3. Euroopa Liidu portaal. EL laienemine. 15.10.06
http://europa.eu/abc/12lessons/index3_et.htm
4. Eesti Patendiraamatukogu.Intellektuaalomandist. <http://www.patentlib.ee/?id=1575>
5. Euroopa Ühenduse asutamisleping (Rooma leping)
6. J.Jackson. The World Trading System. Law and Policy of International Economic Relations. The MIT Press, 1993
7. Maailma kaubandussüsteemi teatmik („Business Guide to the World Trading System”) 2. truck Genf: ITC/CS, 1999. UNCTAD/WTO RAHVUSVAHELINE KAUBANDUSKESKUS (ITC), RAHVASTE ÜHENDUSE SEKRETARIAAT (CS)
8. NÕUKOGU MÄÄRUS (EÜ) nr 2501/2001
9. NÕUKOGU MÄÄRUS (EMU) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik
10. Stefano Inama, Edwin Vermulst. 1999. Customs and trade laws of the European Community. The Hague [etc.] : Kluwer Law International
11. TARICu kasutusjuhend. Euroopa Komisjon. Maksukorralduse ja tolliliidu peadirektoraat.
12. Tolliseadustik. 17.10.2001.- RT I 2001, 88, 531, RT I 2002, 92, 528
13. Wikipedia, the free encyclopedia. European Union.
http://en.wikipedia.org/wiki/European_Union

LISAD

Lisa 1. WTO liikmed-vaatlejad ja riigid-vaatlejad.

Lisa 2. EÜ liikmed.

Lisa 3. Mittesooduspäritolu riigid tekstiili ja rõivaste kohta GSP-süsteemis. Riigid, mis on esile tõstetud fondiga, kuuluvad ka WTO'sse.

Lisa 1. WTO liikmed-vaatlejad ja riigid-vaatlejad.

WTO liikmed – vaatlejad 149 liiget 11 detsember 2005 a seisuga

Albania 8 September 2000	France 1 January 1995
Angola 23 November 1996	Gabon 1 January 1995
Antigua and Barbuda 1 January 1995	The Gambia 23 October 1996
Argentina 1 January 1995	Georgia 14 June 2000
Armenia 5 February 2003	Germany 1 January 1995
Australia 1 January 1995	Ghana 1 January 1995
Austria 1 January 1995	Greece 1 January 1995
Bahrain 1 January 1995	Grenada 22 February 1996
Bangladesh 1 January 1995	Guatemala 21 July 1995
Barbados 1 January 1995	Guinea Bissau 31 May 1995
Belgium 1 January 1995	Guinea 25 October 1995
Belize 1 January 1995	Guyana 1 January 1995
Benin 22 February 1996	Haiti 30 January 1996
Bolivia 12 September 1995	Honduras 1 January 1995
Botswana 31 May 1995	Hong Kong, China 1 January 1995
Brazil 1 January 1995	Hungary 1 January 1995
Brunei Darussalam 1 January 1995	Iceland 1 January 1995
Bulgaria 1 December 1996	India 1 January 1995
Burkina Faso 3 June 1995	Indonesia 1 January 1995
Burundi 23 July 1995	Ireland 1 January 1995
Cambodia 12 October 2004	Israel 21 April 1995
Cameroon 13 December 1995	Italy 1 January 1995
Canada 1 January 1995	Jamaica 9 March 1995
Central African Republic 31 May 1995	Jordan 11 April 2000
Chad 19 October 1996	Japan 1 January 1995
Chile 1 January 1995	Kenya 1 January 1995
China 11 December 2001	Korea, Republic of 1 January 1995
Colombia 30 April 1995	Kuwait 1 January 1995
Congo 27 March 1997	The Kyrgyz Republic 20 December 1998
Costa Rica 1 January 1995	Latvia 10 February 1999
Cote d'Ivoire 1 January 1995	Lesotho 31 May 1995
Croatia 30 November 2000	Liechtenstein 1 September 1995
Cuba 20 April 1995	Lithuania 31 May 2001
Cyprus 30 July 1995	Luxembourg 1 January 1995
Czech Republic 1 January 1995	Macau, China 1 January 1995
Democratic Republic of the Congo 1 January 1997	Macedonia 4 April 2003
Denmark 1 January 1995	Madagascar 17 November 1995
Djibouti 31 May 1995	Malawi 31 May 1995
Dominica 1 January 1995	Malaysia 1 January 1995
Dominican Republic 9 March 1995	Maldives 31 May 1995
Ecuador 21 January 1996	Mali 31 May 1995
Egypt 30 June 1995	Malta 1 January 1995
El Salvador 7 May 1995	Mauritania 31 May 1995
Estonia 13 November 1999	Mauritius 1 January 1995
European Communities 1 January 1995	Mexico 1 January 1995
Fiji 14 January 1996	Moldova 27 July 2001
Finland 1 January 1995	Mongolia 29 January 1997
	Morocco 1 January 1995

Mozambique 26 August 1995
Myanmar 1 January 1995
Namibia 1 January 1995
Nepal 23 April 2004
Netherlands — For the Kingdom in Europe and for the Netherlands Antilles 1 January 1995
New Zealand 1 January 1995
Nicaragua 3 September 1995
Niger 13 December 1996
Nigeria 1 January 1995
Norway 1 January 1995
Oman, Sultanate of 9 November 2000
Pakistan 1 January 1995
Panama 6 September 1997
Papua New Guinea 9 June 1996
Paraguay 1 January 1995
Peru 1 January 1995
Philippines 1 January 1995
Poland 1 July 1995
Portugal 1 January 1995
Qatar 13 January 1996
Romania 1 January 1995
Rwanda 22 May 1996
Saint Kitts and Nevis 21 February 1996
Saint Lucia 1 January 1995
Saint Vincent & the Grenadines 1 January 1995
Saudi Arabia 11 December 2005
Senegal 1 January 1995

WTO riigid-vaatlejad

Algeria
Andorra
Azerbaijan
Bahamas
Belarus
Bhutan
Bosnia and Herzegovina
Cambodia
Cape Verde
Ethiopia
Holy See (Vatican)
Kazakhstan
Lao People's Democratic Republic
Lebanon

Separate Customs Territory of Taiwan, Penghu, Kinmen and Matsu 1 January 2002
Sierra Leone 23 July 1995
Singapore 1 January 1995
Slovak Republic 1 January 1995
Slovenia 30 July 1995
Solomon Islands 26 July 1996
South Africa 1 January 1995
Spain 1 January 1995
Sri Lanka 1 January 1995
Suriname 1 January 1995
Swaziland 1 January 1995
Sweden 1 January 1995
Switzerland 1 July 1995
Tanzania 1 January 1995
Thailand 1 January 1995
Togo 31 May 1995
Trinidad and Tobago 1 March 1995
Tunisia 29 March 1995
Turkey 26 March 1995
Uganda 1 January 1995
United Arab Emirates 10 April 1996
United Kingdom 1 January 1995
United States 1 January 1995
Uruguay 1 January 1995
Venezuela 1 January 1995
Zambia 1 January 1995
Zimbabwe 5 March 1995

Russian Federation
Samoa
Sao Tome and Principe
Seychelles
Sudan
Chinese Taipei
Tonga
Ukraine
Uzbekistan
Vanuatu
Vietnam
Yemen
Yugoslavia, Fed. Rep. of

Lisa 2. EÜ liikmed.

Austria	Malta
Belgia	Poola
Bulgaaria	Portugal
Eesti	Prantsusmaa
Hispaania	Rootsi
Iirimaa	Rumeenia
Itaalia	Saksamaa
Kreeka	Slovakkia
Küpros	Sloveenia
Läti	Soome
Leedu	Taani
Luksemburg	Tšehhi Vabariik
Madalmaad	Ühendkuningriik
	Ungari

Lisa 3. Mittesooduspäritolu riigid tekstiili ja rõivaste kohta GSP-süsteemis. Riigid, mis on esile tõstetud fondiga, kuuluvad ka WTO'sse

Soodustuse puudumise põhjus	1995-2007 & 2002-2004		2005	
	Tekstiil	Rõivad	Tekstiil	Rõivad
Impordi suur osatähtsus või astmestamissüsteem	India Pakistan	Hiina Macao Malaisia Tai Mauritius	India Pakistan	Hiina Pakistan Tuneesia
Poliitiline otsus	Myanmar		Myanmar	
Arengutase	Hong Kong-Hiina Singapur Louna-Korea		Hong Kong-Hiina Singapur Louna-Korea	
Sotsiaalsoodustusega riigid	Moldaavia		Moldaavia	
Sotsiaalsoodustust taotlevad	Sri Lanka		Sri Lanka	
Erikord narkootikumide tootmise ja edasiandmise vastu võitlemiseks (tollimaksuvaba režiim)	Boliivia, Kolumbia, Costa Rica, Ecuador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama, Peruu, El Salvador, Venezuela		Boliivia, Kolumbia, Costa Rica, Ecuador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama, Peruu, El Salvador, Venezuela	
Erikord vähem arenenud riikidele (tollimaksuvaba režiim)	Afganistan, Angola, Bangladesh, Burkina, Burundi, Benin, Bhutan, Kongo, Kesk-Aafrika Vabariik, Cabo Verde, Djibouti, Eritrea, Etioopia, Gambia, Guinea, Ekvatoriaal-Guinea, Guinea-Bissau, Haiti, Kambodža, Kiribati, Komoorid, Laos, Libeeria, Lesotho, Madagaskar, Mali, Myanmar, Mauritaania, Maldiivid, Malawi, Mosambiik, Niger, Nepal, Rwanda, Solomon, Sudaan, Sierra Leone, Senegal, Somaalia, Sao Tome ja Principe, Tšaad, Togo, Tuvalu, Tansaania, Uganda, Vanuatu, Samoa, Jeemen, Sambia		Afganistan, Angola, Bangladesh, Burkina, Burundi, Benin, Bhutan, Kongo, Kesk-Aafrika Vabariik, Cabo Verde, Djibouti, Eritrea, Etioopia, Gambia, Guinea, Ekvatoriaal-Guinea, Guinea-Bissau, Haiti, Kambodža, Kiribati, Komoorid, Laos, Libeeria, Lesotho, Madagaskar, Mali, Myanmar, Mauritaania, Maldiivid, Malawi, Mosambiik, Niger, Nepal, Rwanda, Solomon, Sudaan, Sierra Leone, Senegal, Somaalia, Sao Tome ja Principe, Tšaad, Togo, Tuvalu, Tansaania, Uganda, Vanuatu, Samoa, Jeemen, Sambia	

